

קראו משקה, כנאמר (במדבר כג כד) 'דמ חללים ישתה'. ב. דם שחיטה,
 59 שלדברי רב אסי שבסמוך נחלקו בו רבי שמעון וחכמים במשנתנו,
 60 האם הוא מכשיר. ג. דם אדם או בהמה שיצא מגופם לאחר שמתו
 61 מאליהם, שנחלקו בו רבי שמעון וחכמים במכשירין (פ"ו מ"ז) האם
 62 נחשב למשקה או לא. ד. דם היוצא מחמת מכה, שלדעת חכמים הוא
 63 מכשיר, ולדעת רבי שמעון אינו נחשב משקה ואינו מכשיר.
 64 שנינו במשנתנו: רבי שמעון אומר בעלי חיים הוֹבְשָׁרוּ בְשִׁחְטָהּ אף
 65 בלא דם. אומר רב אסי, אומר ה"ה רבי שמעון, דווקא שחיטתו של
 66 הבשר מְכַשֶּׁרֶת אותו, שכן מתוך שהיא מתירתו מידי איסור אבר מן
 67 החי, הרי היא גם מחשיבה אותו למאכל הראוי לקבלת טומאה. ולא
 68 הָדָם היוצא ממנו בשעת השחיטה מכשיר לקבלת טומאה.
 69 מוכיחה הגמרא כדברי רב אסי: לִיפֹא מְפִיעַ לִיהּ לֶשׁוֹן מִשְׁנֵתִינוּ,
 70 'רבי שמעון אומר הוֹבְשָׁרוּ בְשִׁחְטָהּ! מֵאֵי לֹא – האם לא משתמע
 71 מדבריו שדווקא בְשִׁחְטָהּ הם מוכשרים, ולא פְדָם השחיטה.
 72 דוחה הגמרא: לֹא כן הוא, אלא לרבי שמעון הם מוכשרים אִם
 73 בְשִׁחְטָהּ, אך מודה הוא שגם הים מכשיר.
 74 עוד מוכיחה הגמרא כדברי רב אסי מברייתא: תָּא שְׁמַע, אָמַר לָהֶן
 75 רבי שמעון לחכמים, וְכִי הָדָם מְכַשֵּׁר, וְהֵלֵא שְׁחִיטָה מְכַשֶּׁרֶת.
 76 ומשמע שאין הים מכשיר אלא השחיטה בלבד.
 77 דוחה הגמרא: אין ראייה מהברייתא, שכן יש לפרש דְהָכִי קָאָמַר לָהֶן
 78 רבי שמעון לחכמים, וְכִי דָם בְּלֹבֵד מְכַשֵּׁר, הֵלֵא אִם שְׁחִיטָה נְמִי
 79 מְכַשֶּׁרֶת.
 80 הגמרא מקשה על דברי רב אסי מהמשנה במכשירין (שם): תָּא שְׁמַע,
 81 רבי שמעון אומר, דָם הַמֵּת – דם בהמה שמתה מאליה אינו מכשיר
 82 את האוכלים לקבלת טומאה. מֵאֵי לֹא דווקא דם המת אינו מכשיר,
 83 הָא דָם שְׁחִיטָה מְכַשֵּׁר, ולא כדברי רב אסי.
 84 מתרצת הגמרא: לֹא כן הוא, אלא משמעות דם המת אינו מכשיר
 85 היא, הָא דָם חֲלָלִים – דם בהמה שנהרגה מְכַשֵּׁר, משום שהכתוב
 86 קראו משקה, שכן נאמר בו (במדבר כג כד) 'דמ חללים ישתה'.
 87 ושוב מקשה הגמרא: אֲבָל דָם שְׁחִיטָה מֵאֵי דִינוּ, אם תאמר שאכן
 88 לֹא מְכַשֵּׁר, אם כן למה לשמיע רבי שמעון את חידושו בדם המת,
 89 לִישְׁמַעֵינָן שְׁדָם שְׁחִיטָה אינו מכשיר ואפילו שהוקש למים, וממילא
 90 נבין שְׁכָל שְׁבָן שְׁדָם הַמֵּת אינו מכשיר.
 91 מתרצת הגמרא: דָם הַמֵּת אֵיצְטְרִיכָא לִיהּ לרבי שמעון להשמיענו
 92 בו שאינו מכשיר, כי אין ללמוד דין זה בקל וחומר מדם שחיטה.
 93 משום ששְׁלָקָא דַעְתָּהּ אֲמִינָא, שדווקא דם שחיטה אינו מכשיר, שכן
 94 השחיטה אינה קרויה 'חללה' אלא 'זבוחה', אבל דם המתה מכשיר,
 95 שכן מה לי קְטִילָה אִיהוּ מַה לי קְטִילָה מִלְּאָה הַמֵּת – מהו ההבדל
 96 בין בהמה שנהרגה בידיים לבין בהמה שמתה מאליה על ידי מלאך
 97 המות, ולדם שתיהן יש להכשיר. קָא מְשַׁמַּע לָן רבי שמעון שרק דם
 98 חללים מכשיר, ומעתה שוב אין לדייק מדבריו שדם שחיטה מכשיר.
 99 עוד מוכיחה הגמרא שלא כדברי רב אסי: תָּא שְׁמַע, רבי שמעון
 100 אומר, דָם מְגַפְתָּו – דם הבהמה היוצא מחמת מכתה, אינו מְכַשֵּׁר.
 101 מֵאֵי לֹא – האם לא משתמע מכך שדווקא דם המכה אינו מכשיר,
 102 הָא דָם שְׁחִיטָה מְכַשֵּׁר.
 103 דוחה הגמרא: לֹא כך היא משמעות דברי רבי שמעון, אלא יש לפרש
 104 בדבריו, שדווקא דם מגפתה אינו מכשיר. הָא דָם חֲלָלִים – דם היוצא
 105 מבהמה על ידי התות ראשה, מְכַשֵּׁר.
 106 מקשה הגמרא: אֲבָל דָם שְׁחִיטָה מֵאֵי דִינוּ, הֵלֵא אם לֹא מְכַשֵּׁר
 107 כדברי רב אסי למה השמיע רבי שמעון את חידושו בדם המכה,
 108 לִישְׁמַעֵינָן שְׁדָם שְׁחִיטָה אינו מכשיר ואפילו שהוקש למים, וְכָל שְׁבָן
 109 שְׁדָם מְגַפְתָּו אינו מכשיר.
 110 מתרצת הגמרא: דָם מְגַפְתָּו אֵיצְטְרִיכָא לִיהּ לרבי שמעון להשמיענו
 111 שאינו מכשיר, כי אין ללמוד דין זה בקל וחומר מדם שחיטה. משום
 112 ששְׁלָקָא דַעְתָּהּ אֲמִינָא, מַה לי קְטִילָה בּוֹלָה, – מה לי דם חללה
 113 שנהרגה כולה, וְמַה לי קְטִילָה פְּלִגָּא – ומה לי דם מכה שאף היא
 114 מקצת הריגה. ולכן הוצרך רבי שמעון להשמיענו שדווקא אם נהרגה
 115 לגמרי דמה מכשיר.
 116

שיש לחשוש בהם שְׁמָא תִּשָּׁב עֲלֵיהֶן אֲשַׁתּוּ נְדָה, לפי שהיא טומאה
 1 שכיחה. ואף שאוכלי תרומה נוהרים לשמור את בגדיהם בטהרה,
 2 מכל מקום לגבי קודש אין זו נחשבת לשמירה. אֲבָל בְּפִרְיֵי שאינם
 3 נטמאים במדרס אלא במגע ומשא ואין טומאתם מצויה, לֹא אֲמַרְיָן
 4 כן, אלא שמירתם לגבי תרומה מועילה אף לגבי קודש. וכמו כן
 5 שלישי לטומאה שלהם נחשב שלישי גם לגבי קודש. ואם כן חוזרת
 6 הקושיא למקומה, שאם אין שלישי של חולין על טהרת הקודש
 7 עושה רביעי, מדוע פסל רבי יהושע את האוכל אוכל שלישי של
 8 חולין שנעשה על טהרת תרומה לאכילת קודש.
 9 וְרַבִּי יִצְחָק סובר, שאף בְּפִרְיֵי שאין נהגת בהם טומאת מדרס נְמִי
 10 אָמַר תנא המשנה בחגיגה, שאפילו אם נשמרו לשם תרומה עדיין
 11 הם בחזקת טמאים לגבי קודש, וחוששים על שלישי שמא נטמא על
 12 ידי ראשון לטומאה והוא שני.
 13 רבי ירמיה מקשה על רבי יצחק: מְתִיב רַבִּי יִרְמִיָה מְדִיפְתִי, וְמִי
 14 אֲמַרְיָן בְּפִרְיֵי שטהרת תרומה היא כטומאה אצל הקודש, וְהִתְנַן
 15 בחגיגה (כ"ד) עם הארץ נאמן להעיד על טהרת יין לנסכים ושמן
 16 למנחות, אבל אינו נאמן על טהרת תרומת יין ושמן. וְאִם אָמַר על
 17 חבית של יין תרומה 'הַפְּרָשְׁתִי לְתוֹכָהּ רְבִיעִית של יין קָדֵשׁ לנסכים'
 18 הרי הוא נְאֻמָּה על כולה, ואף על התרומה שבתוכה. ולא אמרין
 19 דְקָא מְטַמָּא לִיהּ יין הַתְּרוּמָה לִיין הַקָּדֵשׁ המעורב בו. וְאִי אֲמַרְתָּ
 20 מְהֵרָתָהּ של תרומה מְטַמָּא הִיא אֲצִיל הַקָּדֵשׁ אף בפירות, הֵלֵא אף
 21 שלגבי עצמה היא טהורה מכל מקום תְּטַמָּא הַתְּרוּמָה לְקִדְשׁ.
 22 אָמַר לִיהּ רבי יצחק, וכי מְטַמָּא בְּהַפְּרִיזֵן – מתרומה וקודש
 23 המונחים בקביעות בכלי אחד קְאֲמַרְתָּ להוכיח כן, הֵלֵא טוּמְאָה
 24 בְּהַפְּרִיזֵן שְׂאֵנִי, משום דְמַגּוּ דְמֵהֵינָן אֲטַהֲרַת הַקָּדֵשׁ מֵהֵינָן נְמִי
 25 אֲטַהֲרַת הַתְּרוּמָה, שכן מאחר שהם מעורבים יחד, הרי הוא משמר
 26 את התרומה באותה מידה משמור את הקודש. מה שאין כן
 27 בתרומה וקודש שאינם מעורבים יחד, שאין שמירת התרומה מועילה
 28 לקודש.
 29 הגמרא חוזרת לעיקר דינו של רבי יצחק ומקשה עליו: מְתִיב רַב
 30 הוֹנָא בְּרַן נִתָּן לרבי יצחק, הֵלֵא שֵׁנִינוּ בטהרות (פ"ב מ"ז) הַשְּׁנִי לטומאה
 31 שְׁבַחְהֵינָן מְטַמָּא מְשַׁקָּה חוּלִין ועושהו ראשון לענין שיטמא אחרים,
 32 וּפְּסֹל אוֹכְלֵי הַתְּרוּמָה. וְהַשְּׁלִישִׁי שבחולין מְטַמָּא מְשַׁקָּה קִדְשׁ,
 33 וּפְּסֹל אוֹכְלֵי קִדְשׁ, שכן שלישי עושה רביעי בקודש. ובאיזה שלישי
 34 נאמר דין זה, בְּשִׁלְשִׁי של חוּלִין שְׁנַעְשׂוּ עַל מְהֵרַת הַקָּדֵשׁ. הרי לנו
 35 שאף הם עושים רביעי בקודש, ולא כדברי רבי יצחק שרק קודש
 36 המקודש בקודשת הגוף עושה רביעי בקודש.
 37 מתרצת הגמרא: מחלוקת תַּנְיָא הִיא, דְתַנְיָא וְדַתְנָן, חוּלִין שְׁנַעְשׂוּ
 38 עַל מְהֵרַת קִדְשׁ, הִרִי הֵן בְּחֻלְיָן. משום שאי אפשר להתפיס בחולין
 39 טהרת קודש. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי צְדוֹק אומר, אף שנתפס בהם דין
 40 טהרת הקודש, מכל מקום הִרִי הֵן בְּתְרוּמָה בלבד, ובכוחם לְטַמָּא
 41 רק שְׁנַיִם וּלְפֹסֵל אַחַר. כלומר רק הראשון והשני שבהם טמאים
 42 לטמא אחרים אבל השלישי שבהם אינו 'טמא' אלא 'פסול' בלבד.
 43 ובשיטת תנא זה אמר רבי יצחק שאין הקודש נעשה רביעי אלא על
 44 ידי קודש מקודש ולא על ידי חולין על טהרת הקודש. שכן מאחר
 45 שאין בהם עצמם רביעי, אף אין בכח שלישי שלהם לעשות רביעי
 46 בקודש ולפסולו, משום שלא חל בו אלא דין 'פסול' לעצמו, ולא דין
 47 'טומאה' לטמא אחרים. אבל תנא המשנה הקודמת חולק על רבי
 48 אלעזר ברבי צדוק, וסובר שיש רביעי גם בחולין שנעשו על טהרת
 49 הקודש, ועל כן שלישי שלהם עושה רביעי בקודש.
 50 נמצא ששלש שיטות יש בחולין שנעשו על טהרת הקודש. א. לדעת
 51 חכמים יש בחולין על טהרת הקודש רביעי לטומאה. ב. לדעת רבי
 52 אלעזר ברבי צדוק יש להם שלישי בלבד. ג. לדעת תנא קמא דרבי
 53 אלעזר ברבי צדוק אף שלישי לטומאה אין להם.
 54 ישנו דין בטומאת אוכלין שאינם מוכשרים לקבל טומאה עד שיבוא
 55 עליהם משקה אחר משבעת משקים, שאחד מהם הוא דם. וכמה מיני
 56 דם הם: א. דם חללים, והוא דם של אדם או בהמה שנהרגו, ונפשם
 57 יוצאת יחד עם יציאתו מן הגוף, מכשיר לדברי הכל, שכן הכתוב
 58

המשך ביאור למס' חולין ליום ראשון עמ' ב

6 הדם למים לענין משקה, אלא למישרי (- להתיר) דמן דפסולי
7 המוקדשין בהנאה הוא דאחא. שכן הכתוב מדבר בהמת קדשים
8 שנפל בה מום, שהיא נפדית וניתרת באכילה בלא הקרבה, ובא
9 הכתוב להתיר אף את דמה בהנאה כמים המותרים בהנאה.

1 שואלת הגמרא: ומאי שנא דם חללים דמכשיר, הלא הוא משום
2 דקתיב (במדבר כג כד) 'ודם חללים ישתה', והרי דם שחיטה נמי קתיב
3 בו (דברים יב טז) 'על הארץ תשפכנו כמים', ומאחר שהקישו הכתוב
4 למים הנחשבים למשקה מדוע לא יכשיר גם הוא.
5 מתרצת הגמרא: והוא 'על הארץ תשפכנו כמים', לא בא לדמות את